

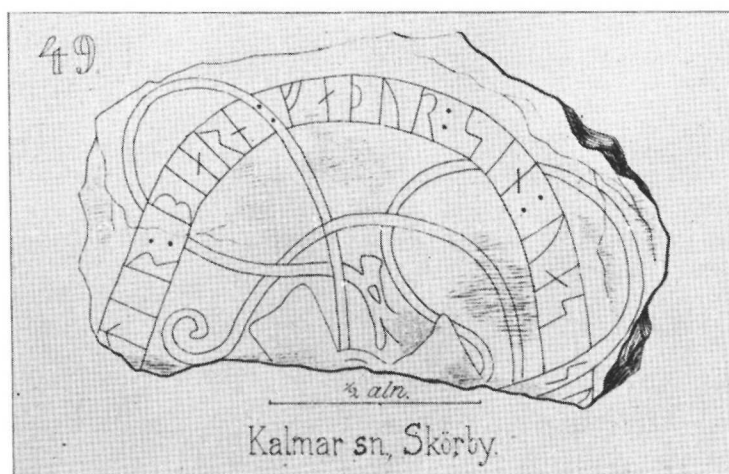

Fig. 38. U 639. Skörby, Kalmar sn. Efter D 1: 49.

ligger på bägge sidor om vägen ett gravfält med stora högar,stensättningar och resta stenar. Gravfältet har tydligen ursprungligen haft en utsträckning i N—S av c:a 250 m. Södra delen av gravfältet, på en sträcka av 125 m., är i sen tid bortodlad. I gravfältets sydligaste del stå två resta stenar omedelbart Ö om vägen. Vid vägens västra sida finnes här en till största delen igenvuxen grusgrop, i vars raskanter spåren efter en gravhög synas. Enligt markeringen på geologiska kartan borde runstenen ha stått alldeles i närheten av denna hög. Stenen har med all sannolikhet försvunnit i samband med nyodlingen. Någon uppgift i trakten om runstenen stod ej att få.»

Övre delen av en runsten. Fragmentets höjd omkr. 0,50 m., bredd omkr. 0,85 m.

Inskrift (enligt Dybeck):

... **tir : biarn : faður : sin : uas su** ...

... [æf]tir Biorn, faður sinn. Vas su[nr] (?) ...

»... efter Björn, sin fader. Han var son (?) ...»

Till läsningen: D 8:o n:r 78 har sk : efter 19 s. Det saknas emellertid i D 1: 49.

Redan Dybeck har antagit, att 20—21 **su** är en rest av ordet *sunr* 'son'.

Torresta, Kalmar sn.

Enligt *Ransakningarna* fanns »Een Runesten wedh Tårrestadh Engzlyckian medh bokstäfwer på skrefwen på Wäster sijdan om Eneby.» Någon runsten på denna plats är icke känd från senare källor. Och stenen söktes förgäves vid inventeringen 1941.

640. Väppeby, Kalmar sn.

Pl. 17.

Litteratur: B 319, L 32, D 1: 51. J. Bureus, Fa 6 s. 70 n:r 131 (Bureus' egen uppteckning), s. 100 n:r 34 (Aschaneus), Fa 5 n:r 229, Fa 1 s. 53; *Ransakningarna* 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 212; P. Elvius och J. Arenius, De Fierdhundria (diss. 1717), s. 104; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); UFT 26 (1910), s. 10; Handlingar i ATA 1919, 1930, 1946.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 319); Dybeck a. a.

Runstenen står vid östra sidan av infartsvägen till Wäppeby, 6 m. S om vägen Hörntorp—Viby—Lådderstä. Ristningen är vänd mot denna väg. Stenen har tidigare använts som grindstolpe. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

Runstenen var känd redan av Bureus. Den fanns »Vpå Wäkeby ängz steenbro i Calmar S.» (Fa 6), vid »Wäkeby Stenbro» (Fa 5). Aschaneus anger platsen: »Widh Wäkeby uti Kalmar Sokn.» I *Ransakningarna* meddelas: »Tuenne Runsteenar på Weppeby Engh som liggia omkulfalne brede wedh huar andra, den ena ähr skriffijt på, men den andra intet som pröfwas kan, och ähre belägne wedh een lijten gångh-wägh.» Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften »Wäppeby En [runsten] i stora stenbroon», och över sidan står: »Öfwer Weppeby äng går en stoor Steenbro ifrån byn till Calmare Sanden, och wid samma broo mitt på Engen finnas två stora Steenar, den ena med denna Skrift ...» (B 319: »Öfra Weppeby», L 32 »Wäppeby äng»). Om denna stenbro se ovan U 638. De båda stenarna vid bron ha sedermera, sannolikt år 1816, blivit flyttade till infartsvägen och apterade till grindstolpar. På den icke runristade stenen inhöggs ett ägaremarke och året 1816. I *Kyrkoinventariet* 1829 är antecknat: »Vid Wäppeby tvänne Runstenar. En vid gården till grindstolpe.» Dybeck: »Stenen lærer förr stått i ängen och är nu grindstolpe vid gården.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863): »vid vägen N om Weppeby, en, som tjänar till grindstolpe».

Grå gnejsgranit med skrovlig yta. Höjd (över nuvarande markytan) 2,12 m., bredd 0,63 m. Ristningens höjd 1,95 m., bredd 0,53 m. Ristningen är ojämnt huggen, delvis ganska grunt. Ytan är på många ställen avflagrad, varvid ristningen är helt borta eller otydlig. Inskriften är därför ganska svårläst.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre läsningar):

× kus × auk × sikhialmr × litu + raisa + stin × iftir · ant[ui]t · fa[p]ur sin ·

kus ok Sighialmr letu ræisa stein æftir Andvett, faður sinn.

»kus och Sighjälms läto resa stenen efter Andvätt, sin fader.»

Till läsningen: Ytan är vid inskriftens början skrovlig. Sk dock sannolikt. 1 k är grunt, dock säkert; icke stunget. Övre delen av 2 u är förstörd. Men större delen av runan tydlig; ej stungen. 3 s är djupt hugget, mycket tydligt. Runorna i andra namnet 7—15 sikhialmr äro delvis grunda, men dock säkra. 9 k är icke stunget. Bst i 10 h korsa varandra t. h. om hst. Bst i 13 l är svag. 27 i är icke stunget; ej heller 29 i. 34 a är grunt, men säkert. Övre delen av 35 n är helt borta, nedre delen grund. Övre delen av 36 t är helt borta. Yttre ramlinjen mellan 32 i och 39 t är förstörd. Rundjurets huvud är mycket skadat. Under huvudet är ytan avflagrad, varigenom två runor gått förlorade. 39 t är tämligen tydligt. 40—41 fa äro svagt skönjbara, dock säkra. Av följande runa (42 p) finnes intet spår. 43—44 ur äro mycket svaga. Intet sk efter

Fig. 39. U 640. Wäppeby, Kalmar sn.
Efter B 319.

44 r. De tre sista runorna 45—47 **sin** äro mycket tydligare. Efter 47 **n** synes en punkt · vara huggen, icke ×.

Bureus och Aschaneus anföra inskriften i en mycket avvikande form, säkerligen gående tillbaka på en enda, gemensam läsning: **iusi · auk · sikka · litu · bru · kiara · auk · stain · raisa · iftin · antuit · fapir · sin** (Aschaneus i F a 6, s. 100). Bureus har några obetydliga avvikelser: **stin**, **rasa**, **antut**. Man är kanske först benägen att ifrågasätta, att det i själva verket är fråga om inskriften på en helt annan runsten och att det sålunda vid stenbron kunde ha stått tvenne runstenar, resta över samme man och med i huvudsak samma inskrift. Vid närmare eftertanke ter sig detta dock mycket osannolikt. Det omtalas visserligen i *Ransakningarna* och i Peringskiölds *Monumenta* två stora stenar vid stenbron på Vätteby äng, men det säges uttryckligen, att endast den ena är försedd med inskrift, »den andra intet som pröfwat kan». Förmodligen har tillägget **bru · kiara** kommit till på fri hand, genom minnesfel eller rekonstruktion. Någon teckning av Aschaneus har icke blivit bevarad. Inskriften har måhända varit svåråtkomlig, där stenen låg omkullfallen på marken, och den har säkerligen redan på 1600-talet varit svårläst.

Hadorph och Leitz (B 319): 29 **e**, 34—39 **antuit**. — Dybeck: 29 **e**, 34—39 **antuit**.

Namnen **kus** och **sikhialmr** förekomma även på U 648. Denna sten är rest av Sighjälms översin broder **kus**. Det är därför uppenbart, att det i båda inskrifterna är fråga om samma personer. U 648 måste vara något yngre än U 640, som har kommit till vid en tidpunkt, då **kus** ännu befann sig i livet.

Namnet **kus** förekommer, utom på U 640 och U 648, även i inskriften U 380. Det är att märka, att i alla tre fallen de båda första runorna äro ostungna. Detta behöver givetvis icke utesluta, att **k** kan vara tecken för *g*. Om namnet *Sighialmr* se Sö 298, om *Andvettr* Sö 266.

Ristningen är i sin helhet enkel, men väl komponerad med hänsyn till stenens form och yta. Den är onekligen rätt verkningsfull. Mönstret erinrar starkt om U 256 och andra, vilka man med skäl har satt i samband med runmästaren Fot. Runornas former och användning tala icke emot ett sådant antagande. Om ristningen ej är utförd av mästaren själv, så kan det vara någon samtida, som har lärt av honom och är influerad av hans stil.

641. Brunnsta bro, Yttergrans sn.

Pl. 17, 18.

Litteratur: B 335, L 48. *Ransakningarna* 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 222; UFT h. 1 (1871), s. 28; Enköpings Bladet 29/s 1906; E. Wessén, *Anteckningar* (1910); O. v. Friesen, *Runorna* (1933), s. 219; *Handlingar i ATA* 1943.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 335); E. Brate, foto 1909 (ATA); E. Wessén, foto 1910.

Runstenen står på stora gårdet 1 km. VNV om Yttergrans kyrka, 800 m. SSÖ om Brunnsta by, 13 m. NV om Brunnsta bro (d. v. s. en bro över ett litet vattendrag, numera ett stort dike, som rinner österut mot Ullfjärden), 2 m. SV om den lilla vägen, som från Brunnsta by i sydlig riktning går ut på gårderna. Marken tillhör den obebyggda gård 1/s mantal Brunnsta i Yttergrans sn, vars ägor äro sammanslagna med Brunnsta by i Övergrans sn, och stenen står ett stycke S om sockengränsen. Ristningsytan är vänd mot Ö.

I *Ransakningarna* meddelas, att »Een Runsteen medh bokstäfver oppå finnes wedh Brunstrabron [sic!] på stoorängien uthi een Enebuska på Västra sydan om stora Vägen». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Brunsta broo på engen» (B 335: »Brunstad Bro», L 48: »Vid Brunsta bro, i ängen»). Stenen var länge försvunnen; den saknas hos Dybeck, och i UFT 1871 uppges, att den »är troligen förstörd, emedan friherre Hans Henrik von Essen gjort sig